

Митрополит бачки Иринеј говорио је о „постхуманизму“ у области биоетике

Сектор за информисање ОСЦП-а, 14.01.2025. Архиепископ новосадски, митрополит бачки Иринеј, у интервјуу за београдско издање Печат изнео је своја размишљања о актуелним изазовима хришћанске свести у области савремених научних истраживања и технолошког развоја у области биоетике. Преносимо његов одговор.

Биоетичка питања, од вештачке оплодње и сурогатног материнства, преко хируршко-хормонске промене пола до еутаназије, опседају савременог човека. Својевремено је издавачка кућа Епархије бачке објавила документ Руске Православне Цркве, *Основе социјалне концепције*, који се, између осталог, подробно бави и овим проблемима. Шта Српска Црква може да поручи савременом човеку – куда нас воде путеви „постхуманизма“ у области биоетике? Куда нас води слепо повиновање идеји Прогреса?

Путеви биоетичког „постхуманизма” које сажето, али обухватно описујете (вештачка оплодња, промена пола, еутаназија...) нису друго до беспућа антихуманизма. Она воде људски род и планету Земљу у пропаст, у смрт, а то и јесте програм и циљ нове, самопроглашене „светске елите” која га, без зазора, свакодневно прокламује. Она тврди да је на свету превише људских бића и да ће човечанство просто-напросто „потрошити” све ресурсе уколико не буде сведено на „златну милијарду” коју ће предводити управо она, „елита” (а ко би други?). Ко јој даје право на ове чудовишне мисли и демонске планове, без преседана у досадашњој светској историји, то, дабоме, мудро прећуткује. Ми хришћани, међутим, непогрешиво знамо ко је то – то је ђаво, „човекоубица од искони” (Јов. 8, 44).

Питање *куда нас воде путеви „постхуманизма” или „трансхуманизма”* Ви даље маестрално допуњујете следећим питањем: куда нас води слепо повиновање идеји Прогреса? Оно на први, површни поглед делује чудно и изазива противпитање: какве везе има опасна, застрашујућа, крајње перверзна идеологија или, боље рећи, историјска химера метаисторијске стварности, – у којој постоје, додуше, *ствари*, али не постоји више *човек*, – са дубоко хуманом и, рекло би се, чисто хришћанском, па и општемонотеистичком, идејом прогреса, напретка ка Есхатону, ка Крају као Циљу и испуњењу смисла историје, схваћене као смислено, логосно и провиденцијално кретање од почетне тачке Алфа до завршне тачке Омега? Одговор, по мени, гласи: има, итекако има! Јер, уколико прогрес, уздигнут на пиједестал Прогреса, доживљавамо и схватамо „начелно”, „уопштено”, „секуларно”, идејно и религијски „неутрално”, ван органске онтолошке везе са Христом и са Црквом Христовом, онда он није више ни прогрес ни Прогрес већ, само и једино, „прогрес у воденици смрти”, како га је пре скоро сто година окарактерисао свети Јустин Ћелијски, Јустин Поповић, у свом изузетном теолошко-философском огледу истог наслова и пламеног пророчког духа. Тај дивни и потресни текст као да је писан овога тренутка, на страшној – не дај Боже, можда и кобној – прекретници светске историје, те Вас молим за дозволу да, ради читалаца *Печата*, наведем неколико важних увида и прозрења из њега.

Свети старац Јустин полази од сетног размишљања о Земљи као јединој „планети смрти” и о човеку као трагичном бићу, сужњу смрти. „Трагично је бити човек, – пише он, – несравњено трагичније него бити комарац или пуж, птица или змија, јагње или тигар”, зато што човек „стално остаје затвореник у неотворљивој тамници смрти, тамници која нема ни врата ни прозора”. И наставља, у све жешћој градацији: „Рађајући се на свет, човек је од првог момента кандидат за смрт... Утроба која нас рађа није друго до рођена сестра гроба... Смрт је први поклон којим мајка дарује своје новорођенче. У сваком људском телу таји се и скрива најстрашнија и најнеизлечивија болест: смрт.” У овом контексту цитира праведног, многострадалног Јова: „Гробу вичем: Ти си отац мој; а црвима: Ти си мати моја, ти си сестра моја” (Јов 17, 14). После овакве дијагнозе он поставља неумољиво питање: „Је ли могућан прогрес, је ли логичан, је ли оправдан, је ли потребан прогрес у свету у коме је смрт – најнеодољивија неопходност? А то питање значи: има ли смисла овакав свет, овакав живот, овакав човек?” И одмах одговара: „Ако је у воденици смрти могућан смисао живота, могућан је и прогрес”. Затим, показавши апсолутну немоћ човекове науке, философије и културе, па и религије у њеним различитим историјским облицима, пред ненаситом, свепрождирућом немани која се зове смрт, са горчином пита, заправо констатује: „Прогрес? О, сваки људски прогрес шта је друго ако не прогрес ка смрти, прогрес ка гробу?” На сопствено реторско питање одговара кратко и јасно: „Где смрти има, ту стварног прогреса нема.” Стварни прогрес, следи из тога, постоји само онде где – смрти нема. Васкрсли из мртвих Богочовек,

Господ и Спаситељ света Исус Христос, Победник је смрти у Догађају Свога Васкрсења и, самим тим, Осмислитељ живота и Дародавац јединог истинског прогреса – напретка ка животу, вечном и неуништивом животу (ср. Јевр. 7, 16) у заједници са Живим Богом, напредовања „из славе у славу” Царства Божјег (II Кор. 3, 18).

Отуда свети Ава изводи разлику између *хуманистички* (гдеде каже *хоминистички*) формираног „европског”, „западног”, „савременог” човека и човека Христовог, човека „у Христу”, а тиме, следствено и последично, између лажног, хуманистичког прогреса и истинског, теохуманистичког или богочовечанског прогреса, напретка *ка Христу*, па *у Христу* и, коначно, „у меру раста пуноће Христове” (Еф. 4, 13). Своју оцену и процену хуманистичког прогреса илуструје дијалогом Алквиста и Јелене у Чапековој трагедији Rossum’s Universal Robots:

„Алквист: Има ли Нана какав молитвеник?

Јелена: Има један врло велики.

Алквист: И у њему се, сигурно, налазе молитве за разне случајеве у животу? против непогоде? против болести?

Јелена: Да, против искушења, против поплаве...

Алквист: А против прогреса, нема ли?

Јелена: Држим да нема.

Алквист: Е, то је штета.”

Насупрот овом „прогресу” стоји, пише Свети даље, „богочовечански прогрес од човека до Богочовека, од смрти до бесмртности”. По њему, насупрот „научном еволуционизму” (о како и то гордо звучи!), према којем човек, на крају свих крајева, ипак није ништа друго до „пролазна животиња међу животињама”, стоји *хришћански еволуционизам* – „рођење у Христу, преображење у Христу, васкрсење у Христу”. У антрополошко-сотириолошкој визији ћелијског мистагога, напослетку, за нашу свету помесну Цркву и за наш српски народ највећи учитељ пута који води у живот и кроз живот, од рођења у Христу до васкрсења са Христом, био је – и занавек остао – Свети Сава, „највећи неимар богочовечанског прогреса у историји нашег народа”. Свети Јустин закључује: „За Светог Саву прогрес је ово: стећи Господа Христа, живети у Њему, Њиме и ради Њега...” Усуђујем се да додам: иза Светога Саве сагледавамо многобројну плејаду светих Отаца и Учитеља Цркве Православне и Његове свете Апостоле, а у њиховом средишту – Онога Који је, Једини у историји, за Себе изјавио да је Пут, Истина и Живот (види Јов. 14, 6), Богочовека Исуса Христа.

Преузето са: <https://spc.rs/mitropolit-backi-dr-irinej-bozicni-intervju-pecatu/>